

3. Suurlähettiläs Lipskin epätoivoinen missio

Mitä tapahtui sodan syttymisen jälkeen Puolan edustustolle Berliinissä, sen päällikölle suurlähettiläs Józef Lipskille ja muille Kolmannessa valtakunnassa työskenteleville diplomaateille? Saksan hyökkäyksen jälkeen Puolaa vastaan Lipski ja Berliinin suurlähetystön ja pääkonsulaatin henkilökunta oli 3. syyskuuta evakuoitu Kööpenhaminaan. Ja siellä Lipski päätti ottaa epätoivoisen askeleen - palata Puolaan ja sotakaoksesta huolimatta tavoittaa ministeri Beckin välittääkseen hänelle henkilökohtaisesti tiedot koskien viimeisiä tunteja Berliinissä ennen sodan syttymistä. Käyttäen hyväksi kaikki kuljetusmahdollisuudet, suunnaten Tukholman, Helsingin, Tallinnan ja Riian kautta Lipski pääsi Vilnaan 9. syyskuuta. Sieltä Baranovitsyn (puol. Baranowicze), Rivnen (puol. Równe) ja Dubnon kautta Lipski pääsi Kremenetsiin (puol. Krzemieniec) ja Kutyyin, missä tämä ehti henkilökohtaisesti raportoimaan ministeriön päällikölle ennen kuin hallitus ylitti puolalais-romaniaalaisen rajan. Sen jälkeen Lipski halusi palata Varsovaan, mikä osoittautui mahdottomaksi.

Suurlähettiläs Lipskin seuraavat elämänvaiheet tapahtuivat edelleenkin epätavallisina ja dramaattisina. 18. syyskuuta tämä oli Romaniassa, josta lähti Ranskaan ja ilmoittautui rivivapaaehtoisena siellä muodostettavaan Puolan armeijan joukkoihin. Koulutusleirillä Coëtquidanissa hän suoritti kadettikoulun ja Saksan hyökkäyksen jälkeen Ranskaa vastaan hän taisteli 1. jalkaväkidivisioonan riveissä. Ollessaan saksalaisten vangittuna Lipski pakeni leiriltä Alsacessa ja pääsi sitten Ranskan ja Espanjan kautta Lontooseen. Hänet ylennettiin vänrikiksi, ja marraskuusta 1940 lähtien syyskuuhun 1946 Lipski toimi poliittisena neuvonantajana ja kolmen seuraavan ylipäällikön Władysław Sikorskin, Kazimierz Sosnowskin ja Władysław Andersin yhdysupseerina Puolan ulkoasiainministeriöön.

Józef Lipski (oikealla) ylipäällikön neuvonantajana, Kairossa 13. marraskuuta 1943, keskustelelee eversti Antoni Szymańskin kanssa, joka toimi vuonna 1939 sotilasasiamiehenä Puolan suurlähetystössä Berliinissä. Szymański joutui myöhemmin saksalaisten vangiksi ja poistui Neuvostoliitosta Puolan armeijan kanssa; keskustelu Kairossa oli molempien diplomaattien ensimmäinen tapaaminen syyskuun 1939 jälkeen.